Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi)

26 ianuarie 2017 *

„Recurs — Înțelegeri — Piețele belgiană, germană, franceză, italiană, neerlandeză și austriacă ale produselor și accesoriilor pentru baie — Coordonarea prețurilor de vânzare și schimbul de informații comerciale sensibile — Orientările privind calcularea amenzilor din 2006 — Principiul egalității de tratament — Exercitarea competenței de fond”

În cauza C-638/13 P,

având ca obiect un recurs formulat în temeiul articolului 56 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, introdus la 27 noiembrie 2013,

Roca SARL, cu sediul în Saint-Ouen-l’Aumône (Franța), reprezentată de P. Vidal Martínez, abogada,

recurentă,

cealaltă parte din procedură fiind:

Comisia Europeană, reprezentată de F. Castilla Contreras, de F. Castillo de la Torre și de F. Jimeno Fernández, în calitate de agenți, cu domiciliul ales în Luxemburg.

pârâtă în primă instanță,

CURTEA (Camera întâi),

compusă din domnul A. Tizzano, vicepreședintele Curții, îndeplinind funcția de președinte al Camerei întâi, doamna M. Berger și domnii E. Levits, S. Rodin (raportor) și F. Biltgen, judecători,

avocat general: M. Wathelet,

grefier: K. Malacek, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 10 septembrie 2015,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

pronunță prezenta

* * Limba de procedură: spaniola.

Hotărâre

1 Prin recursul formulat, Roca SARL solicită anularea Hotărârii Tribunalului Uniunii Europene din 16 septembrie 2013, Roca/Comisia (T-412/10, denumită în continuare „hotărârea atacată”, EU:T:2013:444), prin care acesta a anulat în parte Decizia C(2010) 4185 final a Comisiei din 23 iunie 2010 privind o procedură în temeiul articolului 101 TFUE și al articolului 53 din Acordul privind SEE (cazul COMP/39092 – Produse și accesorii pentru baie) (denumită în continuare „decizia în litigiu”), în măsura în care Comisia Europeană a stabilit cuantumul amenzii aplicate recurentei fără a ține seama de cooperarea acesteia, a redus cuantumul amenzii care i-a fost aplicată la 6 298 000 de euro și a respins în rest acțiunea.

Cadrul juridic

Regulamentul (CE) nr. 1/2003

2 Regulamentul (CE) nr. 1/2003 al Consiliului din 16 decembrie 2002 privind punerea în aplicare a normelor de concurență prevăzute la articolele [101] și [102] TFUE] (JO 2003, L 1, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 167) prevede la articolul 23 alineatele (2) și (3):

„(2) Comisia poate aplica, prin decizie, amenzi asupra întreprinderilor și asociațiilor de întreprinderi atunci când, în mod intenționat sau din neglijență, acestea:

(a) încalcă articolul [101] sau articolul [102 TFUE] […]

[…]

Pentru fiecare întreprindere și asociație de întreprinderi care participă la încălcarea normelor, amenda nu depășește 10 % din cifra de afaceri totală din exercițiul financiar precedent.

[…]

(3) La stabilirea valorii amenzii, se iau în considerare atât gravitatea, cât și durata încălcării.”

3 Acest regulament prevede la articolul 31:

„Curtea de Justiție are plenitudine de competență cu privire la acțiunile introduse împotriva deciziilor prin care Comisia stabilește o amendă sau o penalitate cu titlu cominatoriu. Curtea de Justiție poate elimina, reduce sau mări amenda sau penalitatea cu titlu cominatoriu aplicată.”

Orientările din 2006

4 Orientările privind calcularea amenzilor aplicate în temeiul articolului 23 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul (CE) nr. 1/2003 (JO 2006, C 210, p. 2, Ediție specială, 08/vol. 4, p. 264, denumite în continuare „Orientările din 2006”) arată la punctul 2 că, în ceea ce privește stabilirea amenzilor, „Comisia trebuie să țină seama de durata și gravitatea încălcării” și că „amenda aplicată nu trebuie să depășească limitele indicate la articolul 23 alineatul (2) al doilea și al treilea paragraf din [Regulamentul nr. 1/2003]”.

5 Punctul 13 din aceste orientări prevede:

„Pentru a determina cuantumul de bază al amenzii care urmează să fie aplicată, Comisia utilizează valoarea vânzărilor de bunuri sau servicii, realizate de întreprindere, care au legătură directă sau indirectă […] cu încălcarea, în sectorul geografic relevant din teritoriul [Spațiul Economic European (SEE)]. Comisia utilizează în mod normal vânzările realizate de întreprindere în cursul ultimului an complet de participare a sa la încălcare […].”

6 Punctul 20 din orientările menționate prevede:

„Evaluarea gravității se face caz cu caz pentru fiecare tip de încălcare, ținându-se seama de toate circumstanțele relevante în cazul respectiv.”

7 Punctul 21 din aceleași orientări este redactat astfel:

„Ca regulă generală, proporția din valoarea vânzărilor luată în calcul se fixează la un nivel de maximum 30 %.”

8 Potrivit punctului 22 din Orientările din 2006:

„Pentru a decide dacă proporția din valoarea vânzărilor care trebuie luată în calcul într-un anumit caz ar trebui să se situeze la limita inferioară sau la cea superioară a intervalului menționat anterior, Comisia ține seama de un anumit număr de factori, precum natura încălcării, cota de piață cumulată a tuturor părților în cauză, sfera geografică a încălcării și punerea în aplicare sau nu a încălcării.”

9 Punctul 23 din aceste orientări prevede:

„Acordurile […] orizontale de stabilire a prețurilor, de împărțire a piețelor și de limitare a producției, care sunt în general secrete, se numără, prin însăși natura lor, printre restrângerile cele mai grave ale concurenței. În temeiul politicii din domeniul concurenței, acestea trebuie să fie sever sancționate. În consecință, proporția din vânzări luată în calcul pentru astfel de încălcări se situează, în general, la limita superioară a intervalului.”

10 Punctul 25 din orientările menționate este redactat astfel:

„În afară de aceasta, independent de durata participării unei întreprinderi la încălcare, Comisia include în cuantumul de bază o sumă între 15 % și 25 % din valoarea vânzărilor, astfel cum este definită de secțiunea A de mai sus, pentru a descuraja întreprinderile chiar și să participe la acorduri orizontale de fixare a prețului, de împărțire a pieței și de limitare a producției. De asemenea, Comisia poate aplica o astfel de sumă suplimentară și în cazul altor încălcări. Pentru a decide proporția din valoarea vânzărilor care trebuie luată în calcul într-un anumit caz, Comisia ține seama de un anumit număr de factori, în special de factorii identificați la punctul 22.”

11 Punctul 29 din aceleași orientări enunță:

„Cuantumul de bază al amenzii poate fi redus atunci când Comisia constată existența unor circumstanțe atenuante, precum:

— atunci când întreprinderea implicată face dovada că a încetat încălcarea de la primele intervenții ale Comisiei. Circumstanța atenuantă în cauză nu se aplică acordurilor sau practicilor de natură secretă (în special cartelurilor);

— atunci când întreprinderea implicată face dovada că încălcarea a fost comisă din neglijență;

— atunci când întreprinderea implicată face dovada că participarea sa la încălcare este extrem de redusă și demonstrează astfel că, în cursul perioadei în care a fost parte la acordurile ilicite, s-a sustras efectiv de la aplicarea acestora adoptând un comportament concurențial pe piață; simplul fapt că o întreprindere a participat la o încălcare pentru o perioadă mai scurtă decât alte întreprinderi nu este considerat circumstanță atenuantă, deoarece această circumstanță este deja reflectată în cuantumul de bază;

— atunci când întreprinderea implicată cooperează efectiv cu Comisia, în afara sferei de aplicare a comunicării privind clemența și dincolo de obligațiile sale legale de a coopera;

— atunci când comportamentul anticoncurențial a fost autorizat sau încurajat de autoritățile publice sau de reglementare. […]”

Istoricul litigiului și decizia în litigiu

12 Istoricul litigiului a fost descris la punctele 1-29 din hotărârea atacată și poate fi rezumat după cum urmează.

13 Roca, o societate de drept francez, avea drept principală activitate distribuția de produse ceramice și robinete pe piața franceză. La data faptelor constitutive ale încălcării, aceasta făcea parte dintr-un grup de societăți care își desfășurau activitatea în sectorul produselor și accesoriilor pentru baie (denumit în continuare „grupul Roca”), a cărui societate-mamă era Roca Sanitario SA, care deținea totalitatea capitalului său.

14 La 15 iulie 2004, Masco Corp. și filialele sale, printre care Hansgrohe AG, care produce robinete, și Hüppe GmbH, care produce cabine de duș, au informat Comisia despre existența unei înțelegeri în sectorul produselor și al accesoriilor pentru baie și au solicitat să beneficieze de imunitate la amenzi în temeiul Comunicării Comisiei privind imunitatea la amenzi și reducerea cuantumului amenzilor în cauzele referitoare la înțelegeri (JO 2002, C 45, p. 3, denumită în continuare „Comunicarea din 2002 privind cooperarea”) sau, cu titlu subsidiar, de o reducere a cuantumului amenzilor care le puteau fi aplicate.

15 La 9 și la 10 noiembrie 2004, Comisia a efectuat inspecții inopinate în incintele mai multor societăți și asociații naționale profesionale care își desfășurau activitatea în sectorul produselor și al accesoriilor pentru baie. În perioada 15 noiembrie 2005-16 mai 2006, Comisia a adresat solicitări de informații societăților și asociațiilor menționate, inclusiv Roca și Laufen Austria AG.

16 La 17 ianuarie 2006, Roca a solicitat, în nume propriu și în numele grupului din care face parte Laufen Austria, în măsura în care ea a preluat activitățile grupului respectiv în Franța, să beneficieze de imunitate la amenzi în temeiul Comunicării din 2002 privind cooperarea sau, cu titlu subsidiar, de reducerea cuantumului amenzii care îi putea fi aplicată.

17 Prin scrisoarea din 8 decembrie 2006, Comisia a informat recurenta că decisese să îi acorde, sub anumite condiții, o reducere a acestui cuantum.

18 La 26 martie 2007, Comisia a adoptat o comunicare privind obiecțiunile care a fost notificată recurentei. Aceasta a fost ascultată în cadrul unei audieri care a avut loc între 12 și 14 noiembrie 2007.

19 La 23 iunie 2010, Comisia a adoptat decizia în litigiu, în care a constatat existența unei încălcări unice și continue a articolului 101 alineatul (1) TFUE și a articolului 53 din Acordul privind Spațiul Economic European din 2 mai 1992 (JO 1994, L 1, p. 3, Ediție specială, vol. 11/53, p. 4, denumit în continuare „Acordul privind SEE”) în sectorul produselor și accesoriilor pentru baie. În opinia

Comisiei, încălcarea menționată, la care au participat 17 întreprinderi, s-a desfășurat în diferite perioade, cuprinse între 16 octombrie 1992 și 9 noiembrie 2004. Aceasta ar fi luat forma unui ansamblu de acorduri anticoncurențiale sau de practici concertate pe teritoriile belgian, german, francez, italian, neerlandez și austriac.

20 Produsele vizate de încălcare ar fi produsele și accesoriile pentru baie încadrate în una dintre următoarele trei subgrupe de produse, și anume robinetele, cabinele de duș și accesoriile pentru baie, precum și produsele ceramice (denumite în continuare „cele trei subgrupe de produse”).

21 Comisia a evidențiat în special existența unor asociații naționale profesionale ai căror membri desfășurau o activitate care acoperea toate cele trei subgrupe de produse, pe care le-a denumit „organisme de coordonare”, a unor asociații naționale profesionale care cuprindeau membri a căror activitate privea cel puțin două dintre cele trei subgrupe de produse, asociații pe care le-a numit „asociații multiprodus”, precum și a unor asociații specializate având membri a căror activitate privea una dintre cele trei subgrupe de produse. În sfârșit, Comisia a constatat prezența unui grup central de întreprinderi care au participat la înțelegere în diferite state membre și în cadrul unor organisme de coordonare și al unor asociații multiprodus.

22 În ceea ce privește participarea grupului Roca la încălcarea constatată, Comisia a considerat că acesta avusese cunoștință despre încălcarea referitoare la cele trei subgrupe de produse. Totuși, în ceea ce privește sfera geografică a înțelegerii, Comisia a apreciat că nu se putea considera că grupul Roca a avut cunoștință de dimensiunea sa globală, ci trebuia să se considere numai că a avut comportamente coluzive în Franța și în Austria. Participarea recurentei înseși s-ar fi limitat la teritoriul francez și la robinete și produse ceramice.

23 Comisia a constatat astfel, la articolul 1 alineatul (3) din decizia în litigiu, că Laufen Austria, Roca Sanitario și Roca au încălcat articolul 101 alineatul (1) TFUE și articolul 53 din Acordul privind SEE prin participarea la un acord continuu sau la practici concertate în sectorul produselor și accesoriilor pentru baie în Franța și în Austria.

24 Pentru stabilirea cuantumului amenzii aplicate fiecărei întreprinderi, Comisia s-a întemeiat pe Orientările din 2006.

25 Într-o primă etapă, Comisia a determinat cuantumul de bază al amenzii. În acest scop, Comisia a precizat că el se baza pentru fiecare întreprindere pe vânzările sale pe stat membru, înmulțite cu numărul de ani de participare la încălcare constatată în fiecare stat membru și pentru subgrupa de produse vizată, astfel încât să se țină seama de faptul că anumite întreprinderi își desfășoară activitățile numai în anumite state membre sau că aceste activități nu privesc decât una dintre cele trei subgrupe de produse.

26 Odată făcută această precizare, Comisia a stabilit la 15 % din valoarea vânzărilor rata coeficientului legat de gravitatea încălcării constatate, în sensul punctelor 20-23 din Orientările din 2006 (denumit în continuare „coeficientul «gravitatea încălcării»”). Pentru aceasta, a ținut seama de patru criterii de apreciere a încălcării, și anume cotele de piață combinate, precum și natura, sfera geografică și punerea în aplicare ale acesteia.

27 În plus, Comisia a stabilit coeficientul care trebuie aplicat, pe baza duratei încălcării constatate, cuantumului de bază al amenzii, determinat pentru recurentă, în temeiul dispozițiilor punctului 24 din Orientările din 2006, la valoarea 1,83, care corespunde unei participări la încălcare, pe teritoriul francez și pentru robinete, în perioada 10 decembrie 2002-9 noiembrie 2004, și la valoarea 0,66, care corespunde unei participări la încălcare, pe teritoriul francez, pentru produse ceramice, în perioada 25 februarie-9 noiembrie 2004.

28 În sfârșit, pentru a conferi un efect disuasiv deciziei în litigiu, Comisia, în temeiul dispozițiilor punctului 25 din Orientările din 2006 și în considerarea celor patru criterii de apreciere vizate la punctul 26 din prezenta hotărâre, a majorat cuantumul de bază al amenzii aplicând la valoarea vânzărilor un coeficient suplimentar (denumit în continuare „coeficientul «sumă suplimentară»”) la rata de 15 %.

29 A rezultat astfel, în ceea ce privește grupul Roca, un cuantum de bază al amenzii care se ridica la 3 000 000 de euro pentru comportamentele coluzive referitoare la robinete pe piața franceză și un cuantum de bază al amenzii care se ridica la 35 700 000 de euro pentru comportamentele coluzive referitoare la produse ceramice, din care 3 700 000 de euro în cadrul pieței franceze și 32 000 000 de euro în cadrul pieței austriece.

30 Într-o a doua etapă, Comisia a examinat existența unor circumstanțe agravante sau atenuante care pot justifica o ajustare a cuantumul de bază al amenzii. Nu a reținut nicio circumstanță agravantă sau atenuantă în privința recurentei.

31 Într-o a treia etapă, Comisia a aplicat plafonul de 10 % din cifra de afaceri, în temeiul articolului 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003. Cuantumul amenzii stabilit pentru grupul Roca după aplicarea acestui plafon era de 38 700 000 de euro.

32 Într-o a patra etapă, Comisia a apreciat că grupul Roca, din care făcea parte recurenta, nu avea dreptul de a beneficia de o reducere a cuantumului amenzilor în temeiul Comunicării din 2002 privind cooperarea. În opinia sa, pe de o parte, nu se putea considera că probele prezentate de acest grup reprezintă o valoare adăugată semnificativă în sensul punctului 21 din această comunicare. Pe de altă parte, grupul menționat nu ar fi dat dovadă de un veritabil spirit de cooperare în cursul procedurii administrative.

33 Având în vedere ceea ce precedă, Comisia a constatat, la articolul 1 alineatul (3) din decizia în litigiu, că recurenta a încălcat articolul 101 TFUE și articolul 53 din Acordul privind SEE participând, în perioada 10 decembrie 2002-9 noiembrie 2004, la un acord continuu sau la practici concertate în sectorul produselor și accesoriilor pentru baie în Franța și în Austria.

34 Potrivit articolului 2 alineatul (4) litera (b) din decizia în litigiu, în vederea sancționării acestei încălcări, Comisia a aplicat recurentei o amendă de 6 700 000 de euro în solidar cu Roca Sanitario.

Procedura în fața Tribunalului și hotărârea atacată

35 Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 9 septembrie 2010, Roca a introdus o acțiune având ca obiect anularea deciziei în litigiu în măsura în care o vizează sau, în subsidiar, reducerea cuantumului amenzii care i-a fost aplicată.

36 În susținerea concluziilor sale în anularea în parte a deciziei în litigiu, Roca a invocat cinci motive. Primul motiv viza aplicarea plafonului de 10 % din cifra de afaceri prevăzut la articolul 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003. Al doilea motiv era legat de aprecierea de către Comisie a gravității încălcării săvârșite de Roca. Al treilea motiv era întemeiat pe o încălcare a principiului proporționalității în ceea ce privește alegerea anului de referință pentru stabilirea cuantumului de bază al amenzii. Al patrulea motiv se întemeia pe o încălcare a principiilor proporționalității și egalității de tratament, întrucât contextul economic actual de criză nu fusese luat în considerare ca circumstanță atenuantă. Al cincilea motiv privea neluarea în considerare a cooperării recurentei, pe de o parte, în cadrul Comunicării din 2002 privind cooperarea și, pe de altă parte, ca circumstanță atenuantă.

37 În plus, Roca a solicitat Tribunalului, cu titlu subsidiar, reducerea cuantumului amenzii care i-a fost aplicată. În susținerea acestei cereri, Roca a invocat o eroare de apreciere săvârșită de Comisie la examinarea elementelor de probă pe care i le-a furnizat. Roca a invocat de asemenea cooperarea sa cu Comisia și gravitatea mai redusă a participării sale la încălcare în raport cu cea a celorlalți participanți.

38 Într-o primă etapă, Tribunalul a respins motivele formulate de recurentă prin care se urmărea anularea deciziei în litigiu. Într-o a doua etapă, acesta a admis în parte cererea de modificare a amenzii aplicate, prin reducerea cuantumului său cu 6 % pentru motivul că Comisia nu a apreciat corect valoarea elementelor prezentate de Roca în temeiul Comunicării din 2002 privind cooperarea.

Concluziile părților

39 Roca solicită Curții:

— anularea în parte a hotărârii atacate;

— reducerea cuantumului amenzii care i-a fost aplicată și

— obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.

40 Comisia solicită Curții:

— respingerea recursului și

— obligarea Roca la plata cheltuielilor de judecată.

Cu privire la recurs

41 În susținerea recursului, recurenta invocă două motive. Primul motiv este întemeiat pe faptul că Tribunalul a încălcat principiile egalității de tratament și proporționalității, nu și-a îndeplinit obligația de motivare și a denaturat faptele constatând că recurenta cunoștea că încălcarea privea cele trei subgrupe de produse și neluând în considerare faptul că încălcarea săvârșită de recurentă nu acoperea decât două subgrupe de produse. Al doilea motiv se întemeiază pe faptul că Tribunalul ar fi încălcat principiile individualizării sancțiunii și răspunderii personale, proporționalității, egalității de tratament și protecției încrederii legitime, precum și obligația de motivare respingând cererea de reducere a cuantumului de bază al amenzii, formulată în considerarea gravității mai reduse a participării la încălcare imputate recurentei.

Cu privire la primul motiv

Argumentația părților

42 Prin intermediul primului motiv, Roca arată că Tribunalul a încălcat principiile egalității de tratament și proporționalității, nu și-a îndeplinit obligația de motivare și a denaturat faptele care îi erau prezentate, în primul rând, constatând în mod greșit, la punctul 131 din hotărârea atacată, că recurenta cunoscuse, ca urmare a apartenenței sale la grupul Roca Sanitario, faptul că încălcarea la care aceasta participa privea cele trei subgrupe de produse, în al doilea rând, neluând în considerare, în mod greșit și fără a expune motivele, gravitatea mai redusă a participării Roca la încălcare, care nu privea decât două subgrupe de produse, în raport cu cea a unor întreprinderi care acopereau cele trei subgrupe de produse și, în al treilea rând, nereducând, în consecință, amenda care i-a fost aplicată.

43 Comisia contestă argumentele recurentei.

Aprecierea Curții

44 În ceea ce privește critica întemeiată pe denaturarea faptelor întrucât Tribunalul a constatat, la punctul 131 din hotărârea atacată, că, urmare a apartenenței sale la grupul Roca, Roca cunoscuse întinderea materială a încălcării, care viza cele trei subgrupe de produse, trebuie amintit că, având în vedere natura excepțională a unei critici întemeiate pe denaturarea faptelor și a elementelor de probă, articolul 256 TFUE, articolul 58 primul paragraf din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene și articolul 168 alineatul (1) litera (d) din Regulamentul de procedură al Curții impun unui recurent în special să indice cu precizie elementele care ar fi fost denaturate de Tribunal și să demonstreze erorile de analiză care, în opinia sa, ar fi condus Tribunalul la această denaturare. O asemenea denaturare trebuie să reiasă în mod vădit din înscrisurile din dosar, fără a fi necesară o nouă apreciere a faptelor și a probelor (Ordonanța din 7 mai 2015, Adler Modemärkte/OAPI, C-343/14 P, nepublicată, EU:C:2015:310, punctul 43 și jurisprudența citată).

45 Or, pe de o parte, trebuie arătat că, prin constatarea care figurează la punctul 131 din hotărârea atacată, Tribunalul nu a denaturat în niciun mod decizia în litigiu, ci s-a întemeiat pe considerentul (870) al acesteia.

46 Pe de altă parte, recurenta nu a demonstrat că Tribunalul a denaturat faptele și elementele de probă cuprinse în dosar. În această privință, revenea recurentei sarcina de a demonstra că nu cunoscuse întinderea materială a încălcării imputate. Or, aceasta se limitează, în stadiul recursului, să susțină o asemenea afirmație fără a aduce niciun element de probă în sprijinul afirmației respective.

47 Prin urmare, Roca susține în mod greșit că Tribunalul ar fi denaturat faptele și elementele de probă atunci când a considerat că ea cunoscuse întinderea materială a încălcării în cauză ca urmare a apartenenței sale la grupul Roca.

48 Reiese de asemenea că criticile întemeiate pe încălcarea obligației de motivare, precum și a principiilor proporționalității și egalității de tratament, care se bazează pe premisa eronată potrivit căreia Tribunalul ar fi constatat în mod greșit că Roca cunoscuse întinderea materială a încălcării în cauză, trebuie respinse ca nefondate.

49 În consecință, primul motiv trebuie respins.

Cu privire la al doilea motiv

Argumentația părților

50 Recurenta reproșează Tribunalului că ar fi încălcat, în special la punctele 116-145, precum și la punctele 247-249 din hotărârea atacată, principiile individualizării sancțiunii și răspunderii personale, proporționalității, egalității de tratament și protecției încrederii legitime, precum și obligația de motivare.

51 Roca susține în esență, în primul rând, că punctele 116-145 din hotărârea atacată sunt afectate de o eroare de drept. Astfel, Tribunalul nu ar fi acționat în conformitate cu cele impuse de constatarea sa potrivit căreia gravitatea participării la încălcare imputate Roca era mai redusă decât cea a celorlalți participanți la înțelegere, în special prin modularea coeficienților „gravitatea încălcării” și „sumă suplimentară” și prin reducerea cuantumului de bază al amenzii. În această privință, hotărârea atacată nu ar opera nicio distincție, cu excepția aspectului referitor la sfera geografică a participărilor la încălcare, între gravitatea comportamentului Roca, care nu ar fi contribuit nici la geneza prezentei

înțelegeri, nici la menținerea sa, și gravitatea comportamentelor întreprinderilor care formau „nucleul dur” al întreprinderilor participante, în funcție de natura comportamentului fiecăreia. Potrivit principiului nediscriminării, Tribunalul ar fi trebuit să reducă cuantumul de bază al amenzii aplicate Roca, utilizând pentru aceasta coeficienți „gravitatea încălcării” și „sumă suplimentară” mai puțin ridicați decât cei utilizați pentru întreprinderile menționate, cu atât mai mult cu cât el însuși ar fi recunoscut, la punctele 139, 247 și 248 din hotărârea atacată, că gravitatea mai redusă a comportamentului Roca ar fi trebuit să se reflecte în aplicarea unor asemenea coeficienți. Or, Tribunalul nu ar fi ținut seama de gravitatea mai redusă a participării Roca la încălcare în raport cu cea a celorlalți participanți nici prin modificarea acestor coeficienți, nici cu titlu de circumstanță atenuantă.

52 În al doilea rând, gravitatea mai redusă a participării Roca la încălcare ar fi trebuit, în lipsa modificării coeficienților, să fie luată în considerare ca circumstanță atenuantă, în sensul punctului 29 a treia liniuță din Orientările din 2006. Or, la punctele 141-143 din hotărârea atacată, Tribunalul ar fi înlăturat, pe baza unei interpretări prea restrictive și eronate a acestei dispoziții, orice reducere a amenzii în acest temei.

53 În al treilea rând, Tribunalul ar fi încălcat principiul protecției încrederii legitime și nu și-ar fi îndeplinit obligația de motivare afirmând, la punctul 135 din hotărârea atacată, că Comisia nu s-a îndepărtat de metoda de calcul al cuantumului amenzii prevăzută de Orientările din 2006.

54 Comisia contestă argumentele recurentei. Pe de altă parte, deși consideră că în mod întemeiat Tribunalul a respins argumentele recurentei întemeiate pe încălcarea principiilor egalității de tratament și proporționalității, apreciază în esență că premisa reținută de Tribunal potrivit căreia coeficienții „gravitatea încălcării” și „sumă suplimentară” aplicați recurentei, care nu a participat la încălcare decât în cadrul componentei franceze, ar fi trebuit să fie diferiți de cei reținuți pentru alți membri ai înțelegerii care au participat la încălcare pe teritoriul a șase state membre și pentru trei subgrupe de produse este inexactă. Prin urmare, Comisia invită Curtea să efectueze o substituire de motive.

Aprecierea Curții

55 Cu titlu introductiv, trebuie amintit că Tribunalul este singurul competent să controleze modalitatea în care Comisia a apreciat în fiecare caz concret gravitatea comportamentelor ilicite. În cadrul recursului, controlul Curții are ca obiect, pe de o parte, să examineze în ce măsură Tribunalul a luat în considerare în mod corect din punct de vedere juridic toți factorii esențiali pentru aprecierea gravității unui anumit comportament în lumina articolului 101 TFUE și a articolului 23 din Regulamentul nr. 1/2003 și, pe de altă parte, să verifice dacă Tribunalul a răspuns corespunzător cerințelor legale tuturor argumentelor invocate în susținerea cererii de anulare a amenzii sau de reducere a cuantumului acesteia (a se vedea în special Hotărârea din 17 decembrie 1998, Baustahlgewebe/Comisia, C-185/95 P, EU:C:1998:608, punctul 128, Hotărârea din 28 iunie 2005, Dansk Rørindustri și alții/Comisia C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P-C-208/02 P și C-213/02 P, EU:C:2005:408, punctul 244, precum și Hotărârea din 5 decembrie 2013, Solvay Solexis/Comisia, C-449/11 P, nepublicată, EU:C:2013:802, punctul 74).

56 Or, în măsura în care, prin intermediul celui de al doilea motiv al său, Roca reproșează Tribunalului că nu a ținut seama, în exercitarea atât a controlului său privind legalitatea deciziei în litigiu, la punctele 116-145 din hotărârea atacată, cât și a competenței sale de fond pentru stabilirea cuantumului amenzii, la punctele 247-249 din această hotărâre, de faptul că participarea recurentei la încălcarea constatată era mai puțin gravă decât cea a întreprinderilor care constituiau „nucleul dur” al înțelegerii, trebuie subliniat că nu este de competența Curții, atunci când se pronunță asupra unor chestiuni de drept în cadrul unui recurs, să substituie, pentru motive de echitate, aprecierea Tribunalului cu propria apreciere, atunci când acesta se pronunță, în exercitarea competenței sale de fond, asupra cuantumului

amenzilor aplicate unor întreprinderi ca urmare a încălcării de către acestea a dreptului Uniunii (Hotărârea din 28 iunie 2005, Dansk Rørindustri și alții/Comisia, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P-C-208/02 P și C-213/02 P, EU:C:2005:408, punctul 245, precum și Hotărârea din 11 iulie 2013, Gosselin Group/Comisia, C-429/11 P, nepublicată, EU:C:2013:463, punctul 87).

57 Pe de altă parte, trebuie amintit de asemenea că, pentru stabilirea cuantumurilor amenzilor trebuie să se țină seama de durata încălcării și de toate elementele de natură să intre în aprecierea gravității acesteia (Hotărârea din 28 iunie 2005, Dansk Rørindustri și alții/Comisia, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P-C-208/02 P și C-213/02 P, EU:C:2005:408, punctul 240, precum și Hotărârea din 11 iulie 2013, Team Relocations și alții/Comisia, C-444/11 P, nepublicată, EU:C:2013:464, punctul 98).

58 Printre elementele de natură să intre în aprecierea gravității încălcărilor figurează comportamentul fiecăreia dintre întreprinderi, rolul avut de fiecare dintre acestea în instituirea înțelegerii, beneficiul pe care l-au putut obține din aceasta, dimensiunea întreprinderilor și valoarea mărfurilor în discuție, precum și riscul pe care încălcările de acest tip îl reprezintă pentru obiectivele Uniunii Europene (Hotărârea din 28 iunie 2005, Dansk Rørindustri și alții/Comisia, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P-C-208/02 P și C-213/02 P, EU:C:2005:408, punctul 242, precum și Hotărârea din 11 iulie 2013, Team Relocations și alții/Comisia, C-444/11 P, nepublicată EU:C:2013:464, punctul 100).

59 În primul rând, Tribunalul a confirmat, la punctul 131 din hotărârea atacată, materialitatea elementelor constitutive ale încălcării reținute de Comisie. Procedând astfel, a constatat că Roca a participat la o încălcare constând în punerea în aplicare a unei coordonări a creșterilor viitoare de prețuri și că, datorită apartenenței sale la grupul Roca, ea a cunoscut întinderea atât materială, cât și geografică a încălcării. Tribunalul a concluzionat că Comisia putea, conform punctelor 21-23 și 25 din Orientările din 2006, să considere în mod întemeiat că erau adecvați coeficienți „gravitatea încălcării” și „sumă suplimentară” de 15 %.

60 În această privință, recurenta reproșează Tribunalului că nu a ținut seama de faptul că ea nu aparținea „nucleului dur” al înțelegerii, în special pentru motivul că nu a contribuit la geneza și la menținerea acesteia.

61 Or, presupunând chiar că aceste circumstanțe sunt stabilite, ele nu sunt în niciun caz susceptibile să demonstreze că Tribunalul ar fi trebuit să considere că coeficienți „gravitatea încălcării” și „sumă suplimentară” la rata de 15 % nu sunt adecvați sau sunt prea ridicați, din moment ce un asemenea procentaj se justifica prin însăși natura încălcării în cauză, și anume instituirea unei coordonări a creșterilor de prețuri. Astfel, o asemenea încălcare se numără printre restrângerile cele mai grave ale concurenței în sensul punctelor 23 și 25 din Orientările din 2006 și o asemenea rată de 15 % corespunde ratei celei mai scăzute din intervalul sancțiunilor prevăzut pentru astfel de încălcări în temeiul acestor orientări (a se vedea în acest sens Hotărârea din 11 iulie 2013, Ziegler/Comisia, C-439/11 P, EU:C:2013:513, punctele 124 și 125, precum și Hotărârea din 11 iulie 2013, Team Relocations și alții/Comisia, C-444/11 P, nepublicată, EU:C:2013:464, punctul 125).

62 Prin urmare, Tribunalul a putut să considere în mod întemeiat, la punctele 131 și 246 din hotărârea atacată, că Comisia nu a încălcat principiul proporționalității stabilind coeficienții „gravitatea încălcării” și „sumă suplimentară” la o rată de 15 %, în pofida sferei geografice reduse a participării recurentei la încălcarea în cauză.

63 În măsura în care, în al doilea rând, Roca reproșează Tribunalului că, deși a constatat că participarea sa la încălcare era mai puțin gravă decât cea a celorlalți participanți, a reținut în privința sa coeficienții menționați și, prin urmare, a încălcat principiul egalității de tratament, este necesar să se constate că, așa cum susține în esență Comisia, motivele care figurează la punctele 138 și 139, precum și la punctele 247 și 248 din hotărârea atacată, potrivit cărora, pe de o parte, o încălcare care acoperă teritoriile a șase state membre și trei subgrupe de produse trebuie considerată ca fiind mai gravă decât o încălcare precum cea în cauză, săvârșită pe teritoriul unui singur stat membru, și, pe de altă parte,

întreprinderilor care au luat parte la această primă încălcare ar fi trebuit, pentru acest simplu motiv, să li se aplice o amendă calculată pe baza unor coeficienți „gravitatea încălcării” și „sumă suplimentară” superiori celor aplicați recurentei, sunt afectate de o eroare de drept.

64 Astfel, în ceea ce privește determinarea coeficienților „gravitatea încălcării” și „sumă suplimentară”, reiese din cuprinsul punctelor 22 și 25 din Orientările din 2006 că trebuie să se țină seama de anumiți factori, în special de cei identificați la punctul 22 din aceste orientări. Deși, pentru aprecierea gravității unei încălcări și, prin urmare, pentru stabilirea cuantumului amenzii care trebuie aplicată, se poate ține seama, printre altele, de sfera geografică a încălcării, simpla împrejurare că o încălcare acoperă o sferă geografică mai mare decât alta nu poate implica în mod necesar că această primă încălcare, considerată în ansamblul său și în special în raport cu natura sa, trebuie să fie calificată ca fiind mai gravă decât a doua și ca justificând astfel stabilirea unor coeficienți „gravitatea încălcării” și „sumă suplimentară” superiori celor reținuți pentru calculul amenzii care sancționează această a doua încălcare (a se vedea în acest sens Hotărârea din 10 iulie 2014, Telefónica și Telefónica de España/Comisia, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, punctul 178).

65 În aceste condiții, trebuie amintit că principiul egalității de tratament constituie un principiu general al dreptului Uniunii, consacrat la articolele 20 și 21 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene. Rezultă dintr-o jurisprudență constantă că principiul menționat impune ca situații comparabile să nu fie tratate în mod diferit și ca situații diferite să nu fie tratate în același mod, cu excepția cazului în care un astfel de tratament este justificat în mod obiectiv (a se vedea în special Hotărârea din 12 noiembrie 2014, Guardian Industries și Guardian Europe/Comisia, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, punctul 51).

66 Respectarea principiului menționat se impune Tribunalului nu numai în cadrul exercitării controlului său cu privire la legalitatea deciziei Comisiei de aplicare a amenzilor, ci și în exercitarea competenței sale de fond. Astfel, exercitarea unei asemenea competențe nu poate da naștere, cu ocazia stabilirii cuantumului amenzilor aplicate, unei discriminări între întreprinderile care au participat la un acord sau la o practică concertată contrară articolului 101 alineatul (1) TFUE (a se vedea în acest sens Hotărârea din 18 decembrie 2014, Comisia/Parker Hannifin Manufacturing și Parker Hannifin, C-434/13 P, EU:C:2014:2456, punctul 77).

67 Or, astfel cum decurge din jurisprudența Curții, luarea în considerare, pentru aprecierea gravității unei încălcări, în temeiul aceluiași principiu, a unor diferențe între întreprinderile care au participat la aceeași înțelegere, în special în raport cu sfera geografică a participărilor lor respective, nu trebuie să intervină în mod necesar la stabilirea coeficienților „gravitatea încălcării” și „sumă suplimentară”, ci poate interveni într-un alt stadiu al calculului amenzii, cum ar fi la ajustarea cuantumului de bază în funcție de circumstanțe atenuante și agravante, în temeiul punctelor 28 și 29 din Orientările din 2006 (a se vedea în acest sens Hotărârea din 11 iulie 2013, Gosselin Group/Comisia, C-429/11 P, nepublicată, EU:C:2013:463, punctele 96-100, precum și Hotărârea din 11 iulie 2013, Team Relocations și alții/Comisia, C-444/11 P, nepublicată, EU:C:2013:464, punctele 104 și 105).

68 Astfel cum a arătat Comisia, asemenea diferențe pot să transpară și prin intermediul valorii vânzărilor reținute pentru calcularea cuantumului de bază al amenzii întrucât această valoare reflectă, pentru fiecare întreprindere participantă, importanța participării sale la încălcarea în cauză, conform punctului 13 din Orientările din 2006, care permite să se ia ca punct de plecare pentru calcularea amenzilor un cuantum care reflectă importanța economică a încălcării și ponderea întreprinderii în cadrul acesteia (a se vedea în acest sens Hotărârea din 11 iulie 2013, Team Relocations și alții/Comisia, C-444/11 P, nepublicată, EU:C:2013:464, punctul 76).

69 În consecință, întrucât este cert că cuantumul de bază al amenzii aplicate recurentei a fost determinat în funcție de valoarea vânzărilor, compuse din produse ceramice și din robinete, realizate de recurentă pe teritoriul francez, Tribunalul a putut să stabilească, la punctele 138 și 139, precum și la punctele 247 și 248 din hotărârea atacată, la 15 % din această valoare rata coeficienților „gravitatea încălcării” și „sumă suplimentară” fără a încălca principiul egalității de tratament.

70 Deși reiese din ceea ce precedă că motivarea Tribunalului, la punctele 138 și 139, precum și la punctele 247 și 248 din hotărârea atacată, este afectată de erori de drept, trebuie amintit că, dacă motivele unei decizii a Tribunalului conțin o încălcare a dreptului Uniunii, însă dispozitivul acesteia apare ca fiind întemeiat pentru alte motive de drept, o asemenea încălcare nu este de natură să determine anularea acestei decizii și este necesar să se procedeze la o substituire de motive (a se vedea în acest sens Hotărârea din 9 iunie 1992, Lestelle/Comisia, C-30/91 P, EU:C:1992:252, punctul 28, precum și Hotărârea din 9 septembrie 2008, FIAMM și alții/Consiliul și Comisia, C-120/06 P și C-121/06 P, EU:C:2008:476, punctul 187, precum și jurisprudența citată).

71 Or, astfel cum reiese din motivele enunțate la punctele 64-69 din prezenta hotărâre, cu care trebuie substituite cele reținute de Tribunal, aceasta este situația în speță.

72 În consecință, trebuie înlăturat al doilea motiv în măsura în care critică Tribunalul pentru că ar fi săvârșit erori de drept și în special pentru că ar fi încălcat principiile proporționalității și egalității de tratament pentru motivul că, întrucât Tribunalul nu a aplicat recurentei coeficienți „gravitatea încălcării” și „sumă suplimentară” mai reduși decât cei aplicați întreprinderilor a căror participare la încălcare era cea mai gravă, nu ar fi ținut seama în hotărârea atacată de gravitatea mai mică a participării recurentei la încălcare.

73 În ceea ce privește critica întemeiată pe faptul că Tribunalul nu și-ar fi îndeplinit obligația de motivare și ar fi încălcat principiul protecției încrederii legitime constatând, la punctul 183 din hotărârea atacată, că Comisia nu s-a îndepărtat de metoda de calcul al cuantumului amenzii prevăzută de Orientările din 2006, este necesar să se arate că Tribunalul a descris această metodă, la punctele 121 și 122 din hotărârea atacată în termeni generali, precum și aplicarea sa de către Comisie în speță, la punctele 124-126 din hotărârea menționată.

74 În consecință, o astfel de critică nu poate fi primită.

75 În ceea ce privește, în sfârșit, critica întemeiată pe faptul că Tribunalul nu ar fi ținut seama, cu titlu de circumstanțe atenuante în sensul punctului 29 a treia liniuță din Orientările din 2006, de gravitatea mai redusă a participării recurentei la încălcare în raport cu cea a celorlalți participanți, este cert că Roca s-a mărginit să susțină în fața Tribunalului caracterul limitat al participării sale la încălcarea constatată.

76 Or, în temeiul punctului 29 din Orientările din 2006, recurenta ar fi trebuit, pentru a beneficia de o reducere a cuantumului amenzii în considerarea unor astfel de circumstanțe atenuante, să demonstreze că s-a sustras efectiv de la aplicarea acordurilor ilicite vizate, adoptând un comportament concurențial pe piață, dovadă pe care recurenta nu a adus-o, după cum a constatat Tribunalul la punctul 143 din hotărârea atacată.

77 În orice ipoteză, o astfel de apreciere a elementelor de probă nu poate, cu excepția cazului denaturării lor, care nu a fost invocată în speță, să fie repusă în discuție în cadrul unui recurs (a se vedea în acest sens Hotărârea din 13 ianuarie 2011, Media-Saturn-Holding/OAPI, C-92/10 P, nepublicată, EU:C:2011:15, punctul 27, Hotărârea din 10 iulie 2014, Grecia/Comisia, C-391/13 P, nepublicată, EU:C:2014:2061, punctele 28 și 29, precum și Hotărârea din 20 ianuarie 2016, Toshiba Corporation/Comisia, C-373/14 P, EU:C:2016:26, punctul 40).

78 În consecință, critica referitoare la examinarea de către Tribunal a circumstanțelor atenuante în sensul punctului 29 a treia liniuță din Orientările din 2006 trebuie să fie respinsă.

79 Rezultă din ansamblul considerațiilor care precedă că al doilea motiv trebuie înlăturat și, prin urmare, trebuie respins recursul în ansamblul său.

Cu privire la cheltuielile de judecată

80 Potrivit articolului 184 alineatul (2) din Regulamentul de procedură al Curții, atunci când recursul nu este fondat, Curtea se pronunță asupra cheltuielilor de judecată.

81 Potrivit articolului 138 alineatul (1) din același regulament, aplicabil procedurii de recurs în temeiul articolului 184 alineatul (1) din acesta, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât Comisia a solicitat obligarea recurentei la plata cheltuielilor de judecată, iar recurenta a căzut în pretenții, se impune obligarea acesteia la plata cheltuielilor de judecată aferente prezentului recurs.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declară și hotărăște:

1) Respinge recursul.

2) Obligă Roca SARL la plata cheltuielilor de judecată.

Semnături